

ဂဇေင်။ ဇေင်။

ဝေါဟာရ ‘ဂဇေင်’ ဝံ ပွဲအဘိဓာန်မန်အေင်လိက်အာဟာလီဒေဂ် ထွေးလဝ်ဒဒ်ပိုဒ်ကြိယာမဲ့တုဲ ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် v. to move about, to roam ရ။ ‘ဂဇေင်ကြိုင်’ ဂ် ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် to roam, to wander တုဲ ‘ဂဇေင်စရိတ်’ ဂ် ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် to go about from place to place ရ။ ပွဲအဘိဓာန်မန်ဗျာအာထောန်သိုင်ဂ် ဝေါဟာရ ‘ဂဇေင်’ ဝံ ထွေးလဝ်ဒဒ်ပိုဒ်ကြိယာမဲ့ကိုတုဲ ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် “လှည့်ပတ်သွားလာသည်” တုဲ၊ ‘ဂဇေင်စရိတ်ဂ်’ ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် “တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ လှည့်ပတ်သွားလာသည်” ရ။

ဗွဲစွတ်ဇကန္တတုန် ဝေါဟာရ ‘ဂဇေင်’ ဝံ ဗွဲဒဒ်ပိုဒ်ကြိယာကို ဗွဲဒဒ်ပိုဒ်နာမ်ကို သိုဓါသ်စကာမာန်ဟောင်ရ။ ဗွဲဒဒ်ပိုဒ်ကြိယာဝံ မွဲအဓိပ္ပါယ် ‘အာကျိုင်’/ ‘ဂေတ်ဂေင်’/ ‘ခိုင်သွဒတ်’၊ ဗတ်အဓိပ္ပါယ်ဗျာ ‘သွားလာသည်’/ ‘လှည့်လည်သည်’/ ‘ကျက်စားသည်’/ ‘ကျင်လည်သည်’ မဒ်ရ။ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်အေင်လိက် to move about, to go or come, to frequent (a certain place), to live, to inhabit မဒ်ရ။ ဗွဲဒဒ်ပိုဒ်နာမ်တုန် မွဲအဓိပ္ပါယ်ဗတ်ဗျာ ‘ကျင်လည်ရာ’/ ‘ကျက်စားရာ’ တုဲ၊ မွဲအဓိပ္ပါယ်အေင်လိက် feeding-ground, habitat မဒ်ရ။

ဂဇေင် — (ကြိယာ) သွားလာသည့်။ လှည့်လည်သည့်။ ကျက်စားသည့်။ ကျင်လည်သည့်။
to move about, to go or come, to frequent (a certain place), to live, to inhabit

- “ယုံခမိတံ၊ ပွဲသုစရိတ် မပွင်ကမ္မဋ္ဌာန် မဒ်ဂဇေင်ခမိအရီတံညးဂမ္တိုင်ဂ် မွေးတံလေဝ် ဂဇေင် နီတံအိုတ်ညိ။ ယံဂဇေင်စိုတ်ဗွေးတိတ်အာ မွေးသန္တာန်တုဲ မဒ်အာအိုတ်ညးရ။ မွေးတံလဝ်ကိုဒ် ကွာရ ဒ်ကိုတိရတ္ထာန်တံကိုလေဝ် ဂဇေင်တိတ်အာနူတို့ဇကုတုဲ မဒ်ဒ်အာသကေတ်ညးတုဲရ။ သကေတ်ညး စိုန်ဒဒ်ကိုရ နပညာဓိပ္ပါယ်ဇကုတုဲ ဝံဗွေးနုသကေတ်ညးပွန်ရ” ရဝံ(ကျပ်တြဲ) ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၁၆၈။ ပ-၄၈၂။ အစွောံ။) ပွဲဗျာ/ “ရဟန်းတို့၊ အဘဥစ္စာဖြစ်သော အာရုံဉ္စသာလျှင် ကျက်စားကုန်လော့။ ---၊ ရဟန်းတို့၊ သင်တို့ကို ထားကုန်ဘိဦး၊ ရှေးဉ္စ တိရတ္ထာန်တို့သည်လည်း အဘဥစ္စာဖြစ်သော မိမိအရာကို စွန့်ကုန်၍ မကျက်စားသင့်သော အရာဉ္စ ကျက်စားကုန်သည်ရှိသော် ရန်သူတို့၏လက်သို့ ရောက်ကုန်၏။ ရောက်ကုန်၍ မိမိပညာ၏ပြည့်စုံခြင်းအားဖြင့် အကြောင်း၌ လိမ္မာသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ရန်သူတို့၏လက်မှ လွတ်ဘူးကုန်၏” ဟုမိန့်တော်မူ၍။ (၅၅၀။ ဒု-၈၂။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်လိက်/ One day the Master called the Brethren, saying, “When you seek alms, Brethren, **keep each to your own district.**” ----- he added, “But wait a moment: aforesaid others even in the form of animals refused to **keep to their own districts**, and by poaching on other people’s preserves, they

fell into the way of their enemies, and then by their own intelligence and resource got free from the hands of their enemies.” (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-40/41)

- နှလံတိုပံဂှဟုပံကျင်တဲ ဖြန်ဂ် တိုန်အာလ္လူစးတိုက်တဲ သွိုက်ဒိုင်ရ။ ဟံအာဇေင်ဂှဲရ။ သင်နှတဲ သွိုက်ဒိုင်ရ။ “ပွမမင်သီဥပုဟ်ဂ် ပြဲလောန်ရောင်။ -----” (ချပ်ရ။) (၅၅၀။ ၆-၃၀၀။ ဒု-၁၁၈။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ ထိုအခါ ဂင်္ဂါ၌ ဆီးနှင်းရေသည်လာ၍ ထိုကျောက် ဖျာကို ခြံရံ၏။ သစ်ကျုတ်သည် တက်၍ ကျောက်ဖျာအပြင်၌ အိပ်၏။ သစ်ကျုတ်အား ကျက်စားရာသည်မရှိ၊ ကျက်စားရာသို့ သွားသောလမ်းသည်လည်း မရှိ။ ---- “ဥပုသ် ဆောက်တည်ခြင်းသည် မြတ်၏” ဟုကြံ၏။ (၅၅၀။ ဒု-၅၈၀။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံ လိက်/ At that time a Wolf lived on a rock by the Ganges bank. The winter floods came up and surrounded the rock. There he lay upon the rock, with no food and no way of gettingn it. ----- “No food here, and no way to get it. Here I lie, with nothing to do. I may as well keep a sabbath feast.” (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-307)
- “ယွံမော့၊ ညင်ပိုအာဂဇေင်ခရ” (သိုင်ခဉာ်)ဗောဓိသတ်ဂး။ “တုအဲမဲ့ အာရ။ အဲမဲ့ဂ် အဇှု အဲနွံမဲ့ရ” ခဉာ်ဖြဲဂး။ (၅၅၀။ ၆-၂၉၂။ ဒု-၁၀၁။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ “ရှင်မ၊ လာလော့။ အဇာရှာကုန်အံ့” ဟု(ဘုရားလောင်းကျီးမင်းသည်) ဆိုသည်ရှိသော်၊ “သင်တို့သည် သွား ကုန်လော့။ ငါ့အား တခုသောချင်ခြင်းသည် ရှိ၏” ဟု(ကျီးမ.ဆို၏။) (၅၅၀။ ဒု-၅၅၆။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ ---- the next day, when King Crow proposed that they should **go a-feeding**, she (Queen Crow) said, “Go by yourself: there’s something I want very much!” (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-296)
- ကျပ်မဲ့ဟာန်ကောံခမိဂမ္ဗိုင် ဇေင်အာဇာန်ဘာတံဂ်တဲ ခမိတံထောံလင် သွာပံသကူတံဂ် ညာတ်တဲ ကျပ်တြဲသွာန်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၃၀၀။ ဒု-၁၁၈။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ သဗ္ဗညုမြတ် စွာဘုရားသည် များစွာကုန်သော ရဟန်းတို့နှင့်တကွ ကျောင်းစဉ်လှည့်လည်တော်မူသည်ရှိ သော် ထိုထိုအရပ်၌ စွန့်ပစ်အပ်ကုန်သော ပံသုကူတို့ကို မြင်တော်မူ၍ မေးမြန်းတော်မူ၍ ----။ (၅၅၀။ ဒု-၅၈၀။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ As the Master with all the body of the Brethren **went round** to inspect the rooms, he noticed these rags lying about, and asked what they were. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-307)
- ပဲ့ကာလဂ် ဗောဓိသတ်ပိုဒ်မြင် ဂေါင်ဂပ်လောန် ဂဇေင်တပဲ့ဂြိုပ်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၃၃၉။ ဒု-၂၅၇။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ ဘုရားလောင်းသည် ဥဒေါင်းမျိုး၌ဖြစ်၍ ကြီးခြင်းသို့ရောက် လတ်သော် မြတ်သောတင့်တယ်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ တော၌ကျက်စား၏။ (၅၅၀။ ဒု-၇၃၈။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ ---- the Bodhisatta came to life as a

young peacock. And when he was fully grown, he was exceedingly beautiful and **lived** in a forest. (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-83)

- “ယုံတွတ်၊ ခမိဂုံမွဲ ပခမိပွဲသာသနာတဲ လျှဟ်ထကဲတဲ ခပ်ကာမရာဂ ထိနမိဒ္ဓရာန်သ္မိတ်တဲ ဂဇ္ဇေင်တဲရောင်သွံမွဲးတံ” ခမိဂမ္ဘိုင်ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၃၄၅။ ၃-၂၇၁။ အစွေံ။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ ရဟန်းတို့သည် တရားသဘင်၌ “ငါ့သျှင်တို့၊ ဤမည်သောရဟန်းသည် ဤသို့သဘောရှိသော ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်စေတတ်သော သာသနာတော်၌ ရဟန်းပြု၍ ပျင်းရိလျက် နီဝရဏသည် နှိပ်စက်အပ်လျက် နေ၏” ဟု စကားကိုဖြစ်စေကုန်၏။ (၅၅၀။ ၃-၇၅၆။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်္ဂလိက်/ The Brethren discussed his sloth in the Hall of Truth, saying, “Such an one, Sirs, after taking orders in so excellent a faith that leads to Salvation, is continually slothful and indolent, and overcome by his besetting sins.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-92)
- ဗောဓိသတ်ပို ကျွန်ုပ်တို့ထံ အာစိပဒ်ဗ္ဗာတဲ အာပဒတ်ပွဲဂြိုဟ်ဟေမဝန် ပွဲဂိုဟ်တံထပ်မွဲ မတပွဲတံစိတ္တကုတ်တဲ အာဇ္ဇေင်ဇေင်္ဂန္ဓသာလီ မဒ်ဗတ်ဗျေင်တဲ စံကျင်ရ။ ပွဲတရသွိုင်စိပ်ထပ် မဇ္ဇေင်ကျင်အာတ်တဲ ပွဲဒေဝ်တရံ ဆုဗပင်ဇော်မွဲတံနွံ။ ပွဲကာလမအာဂ် ဂူပွဲတံဗပင်ဂ်ညီတဲ အာရ။ ပွဲကာလမကလေင်ဂ် ပွဲတံဗပင်ဂ် ဂူညီတဲ ကလေင်စရ။ ပွဲကာလမအာမကျင်ဂ် သွိုင်စိပ်ထပ် ဒေဝ်ယုအာကိုဒေဝတ်တံဗပင်ဂ်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၃၇၀။ ၃-၃၄၁။ အစွေံ။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ ဘုရားလောင်းသည် ရွှေဟသံမျိုး၌ဖြစ်၍ စိတ္တကုန်တောင်ဝယ် ရွှေဂူ၌နေလျက် ဟိမဝန္တာဝယ် ဇာတဿရအိုင်၌ အလိုလိုဖြစ်သော သလေးကိုစား၍ သွားလာ၏။ ထိုဘုရားလောင်း၏ သွားလာရာခရီး၌ ပေါက်ပင်ကြီးသည်ရှိ၏။ ထိုဘုရားလောင်းသည် ပေါက်ပင်ကြီး၌ နား၍သွား၏။ လာသော်လည်း ပေါက်ပင်ကြီး၌ နား၍လာ၏။ ထိုအခါ ဘုရားလောင်းအား ထိုပေါက်ပင်၌ ရုက္ခစိုးနတ်နှင့် အကျွမ်းဝင်သည်ဖြစ်၍ ---။ (၅၅၀။ တ-၈၅။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်္ဂလိက်/ --- the Bodhisatta came to life as a golden gosling, and when he came to be a full-grown goose, he lived in a golden cave, in the Cittakuta mountain in the Himalaya region, and used to go constantly and eat the wild paddy that grew on a natural lake. On the way by which he **went to and fro** was a big Judas tree. Both in going and returning, he would always stop and rest there. So a friendship sprang up between him and the divinity that dwelt in that tree. (The Jataka: Vol. III & IV: Book V: p-137)
- “ယုံတွသို့၊ တွသို့လေဝ် ဇ္ဇေင်လျှိုင်သြင်ရောင်။ ကဒွင်တပွဲဗျေင် သိက်ပတွသို့ကေတ်ကန် ဝံရောအံ” (ကျွန်ုပ်တို့သွာန်။) “ယုံဒေံဗြ၊ နဥပယိယံစလီစလးအဲတဲ အဲမဝံရောင်မွေံ၊ မွေံစရ” ကျွန်ုပ်တို့ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၄၀၀။ ၃-၄၆၂။ အစွေံ။) ဗတ်ဗ္ဗာ/ “သခင်မြေခွေး၊ သင်သည်လည်း ကုန်းကြည်း၌ ကျက်စား၏။ ရေ၌နေသောငါးကို အဘယ်သို့ယူ၍ ရခဲ့သနည်း” ဟု မြေခွေးမသည် မေး၏။ “ရှင်မ၊ ငါ၏အစွမ်းအစအလိမ္မာဖြင့် ရခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ ရှင်မ၊ စားလော့” ဟု မြေခွေးဖိုသည်ဆို၏။ (သုတေသီ) ပွဲမူအေင်္ဂလိက်/ “How being of the

land, have you from water caught a fish? How did you do the feat, my lord? pray answer to my wish.” The jackal, explaining the means to her, spoke the next stanza: “By strife it is their weakness comes, by strife their means decay: By strife the otters lost their prize: Mayavi, eat the prey.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book VII: p-207)

- နွဲ့ပွဲကာလမွဲတွဲ သိုင်နက်မွဲဂ် ပရုပ်ဖြုံဇာတ်တဲ တိုန်ဇေင်ဉ်ဉ်အဟာရ ပွဲဌာန်မွဲဟ်ဝံရ။ ကောန်ဇုတ်တံညာတ်တဲ “ယွံမွဲးတံ၊ ဖြုံဇာတ်မွဲ ဇုင်ဂစိုတ်ကွဲဉ်ဉ်ရ” ဂးတဲ ခဲဉ်ဉ်ကွဲဟ်ကမွဲဝံဉ်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၃၈၆။ ၃-၄၀၅။ အစွဲဝံ။) ဗတ်ဗွာ/ တစ်နေ့သောအခါ တစ်ခုသောနဂါးမင်းသည် နဂါးပြည်မှတက်၍ မြေဟောက်အသွင်ကို ဖန်ဆင်း၍ လူ့ရုပ်ဌာနေ၍ အစာရှာလျက်သွား၏။ ကလေးတို့သည် နဂါးမင်းကိုမြင်၍ “အချင်းတို့၊ ဤကားမြေဟောက်တည်း၊ ရိုက်သတ်ပစ်ကြကုန်” ဟုဆို၍ ပစ်ခတ်ကုန်၍ ဆူညံလျက်နေ၏။ (သုတေသီ) ပွဲမူအေဂံလိက်/ The naga king, they say, left the naga world and **ranged the earth seeking food**. The village boys seeing him said, “This is a snake,” and struck him with clods and other things. (The Jataka: Vol. III & IV: Book VI: p-174/175)
- တမ္မာတံဂ် ခဲရပ်ဇာခဲရ။ သတ်ကြုက်ဂ် ဂင်ဒိုင်ပွဲဇာခဲရ။ ခဲဂွံတဲ ခဲကေတ်ဏာဂ်သိုင်ရ။ “မူသတ်ဝံမွဲ တွာနင်ဝံ ဟံတိအံ” ခဲဂးတဲ ခဲကွဲကိုသိုင်ရ။ သိုင်ကိုကော်လှဇေင်ဉ်ဉ်တံဂ်တဲ ထွဲးကိုလှရ။ လှညာတ်တဲ “သတ်ကြုက်ကောတ်ဂင်တေရောင်အံ” လှဂး။ (၅၅၀။ ၉-၄၀၇။ ၃-၄၉၆/၄၉၇။ အစွဲဝံ။) (လှဂဇေင်ဉ်ဉ် = (န) တောလိုက်မုဆိုး။/ ဂဇေင်ဉ်ဉ် = (ကြိ) မုဆိုးတောလှည့်သည်။)
- နွဲ့ပွဲကာလမွဲတွဲ ကောန်လှမွဲဂ် ခဲမဂဇေင်ဉ်ဉ်ပွဲဂြိုပ်ဂ်တဲ သိုင်မြိတ်ထပ်မကျန်ဉ်ဉ် လျှူကွဲဉ်တံဂ်ခဲညာတ်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၉၁။ ၇-၃၀၆။ အစွဲဝံ) ပွဲမူဗွာ/ ထိုအခါ တနေ့သ၌ တယောက်သောမုဆိုးသည် တော၌လှည့်လည်သည်ရှိသော် တောင်ထိပ်၌နေသော ထိုရွှေဥဒေါင်းကိုမြင်၍၊ ---။ (၅၅၀။ ၈တု-၃၀၄။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ But one day a hunter who **lived** in the forest caught sight of him (the Peacock) as he sat on the hill-top, ----. (The Jataka: Vol. III & IV: Book XIV: p-211)
- အိုသိုပစ္စေဂဗုတ်ပန်ဂ် ပွဲယံမဂဇေင်ဉ်ဉ်ပိဏ္ဍပါတ်ဂ် စွတ်ကေတ်တဲ တိတ်ကျင်နဂိုဟ်တံနန္ဒမူလပတ္တာရဂ်တဲ ပွဲလစအနတတ်ဂ် စသ္မဇုတ်ဇဗြတဲ ရှင်သူာထွဗဗေင်တဲ ကလာင်ကျင်ဇေင်ဉ်ဉ်ပိဏ္ဍပါတ် အာစိုပ်တရင်သို့ဗောဓိသတ်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၀၈။ ၃-၅၀၄။ အစွဲဝံ။) (ဂဇေင်ဉ်ဉ်ပိဏ္ဍပါတ် = ဆွမ်းခံကြွသည်။ ဆွမ်းခံလှည့်လည်သည်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ Then one day those four paccekabuddhas, considering that it was time for their **rounds**, left the Nandamula cave, having cleansed their teeth by chewing betel in the lake Anotatta, ---- they took the bowl and robe, and by magic flying in the air, (arrived at the door of the Bodhisatta.) (The Jataka: Vol. III & IV: Book VII: p-230)

- အာစိပ်ဒတဲကွတ်တဲ သွတ်ဗွဲပိဂ် ပ္ဍိအွာတဲ စကွင်ရ။ ခေံတံခေင်စီရီးဒီးဒိုတ်တဲ သိုညးပိဂ် ခေင်အာရေင်ချင်ဗာရာဏသီရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၄၅။ ဒု-၆၈၉။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထိုသုံး ယောက်ကုန်သောသူတို့သည် သင်ပြီးသောအတတ် ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ ဆရာကိုပန်ကြား၍ ဆရာအထံမှ ထွက်ခဲ့သည်ရှိသော် “ဇနပုဒ်သိုလှည့်လည့်ခြင်းကို လှည့်လည့်ကုန်အံ့” ဟု အစဉ်သဖြင့်လာကြ၍ ဗာရာဏသီသို့ရောက်၍ ---။ (၅၅၀။ တ-၆၄၃။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ When their education was finished, they took leave of their teacher, and left him, with intent to learn the customs of the country folk; and **travelling on and on**, in time they came to Benares, -----. (The Jataka: Vol. III & IV: Book X: p-24)
- ကွေးတီတံဂ် ဝံမိင်ဝေင်တဂ်ပါင်ကျပ်တြဲတဲ ပလိုက္ခေသရဏ ပွဲတီတေံတဲ ဂိုင်ကေတ်သရဏဂမန ပိ ပွဲရေင်ကျပ်တြဲရ။ ပွဲကာလကျပ်တြဲ မအာဂဇေင်စရိတ်ဂ် ဂိုင်ကေတ်သရဏ ပွဲတီတံပွန် ရ။ ကျပ်တြဲစိပ်နူဂဇေင်စရိတ်ဂ်တဲ ဒဒ်ဂ် အနာထပိဏ္ဍိကသေဠိ လောဝ်ပ္ဍိကျပ်တြဲရ။ (၅၅၀။ ၉-၁။ ပ-၁။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထိုငါးရာကုန်သော တိတ္ထိတို့၏တပည့်တို့သည် ဘုရား ဟောတော်မူသော တရားတော်ကို နာရကုန်၍ ကြည်ညိုသောစိတ် ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍။ ---။ သာသနာတော်မှ အပဖြစ်ကုန်သော တိတ္ထိတို့၏သရဏဂုံကို ဖျက်ကုန်၍ မြတ်စွာဘု ရားကို ကိုးကွယ်ခြင်းသရဏဂုံကို ယူကုန်၏။ ----- ထိုအခါ သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားသည် ဒေသဓာရီကြွချီတော်မူသည်ရှိသော် ထိုငါးရာကုန်သော တိတ္ထိတို့၏တပည့်တို့သည် ယူအပ် ပြီးသော သရဏဂုံကိုဖျက်၍ တဘန်သာသနာတော်မှ အပဖြစ်ကုန်သော တိတ္ထိတို့၏သရဏ ဂုံကိုသာလျှင် ယူကြကုန်၍ မူလရင်း၌ တည်သည့်အဖြစ်ကို ဘုန်းတော်ကြီးသော ဘုရား သဗ္ဗညုအား ကြားလျှောက်၏။ (၅၅၀။ ပ-၃/၄။ ညောင်ကန်။) (ဂဇေင်စရိတ်၊ ဂဇေင်ဒေ သစရိတ် = ဒေသဓာရီကြွချီသည်၊ ခရီးလှည့်လည်သည်။)
- နွံပွဲကာလမွဲတဲ ပစ္စေဂဗုတ်မွဲ တိတ်ကွင်နူဂိုဟ်တုံနန္ဒမူလတေံတဲ ခေင်စရိတ် ကွင်စိပ်ချင်ဗာ ရာဏသီတဲ အာဒိုဒိုင်ပွဲဥဒျာန်ဂ်ရ။ ပွဲတဲယးဂ် လုပ်ပိဏ္ဍပါတ်ပွဲချင်။ (၅၅၀။ ၉-၄၂၀။ ဒု-၅၅၆။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထိုအခါ တစ်ဦးသောပစ္စေကဗုဒ္ဓါသည် နန္ဒမူလိဏ်မှထွက်၍ ဒေသဓာရီကြွသွားသည်ရှိသော် ဗာရာဏသီပြည်သို့ရောက်၍ မင်း၏ဥယျာဉ်၌နေ၍ မြို့သို့ ဆွမ်းခံအံ့သောငှာ ဝင်၏။ (၅၅၀။ တ-၄၁၆/၄၁၇။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ A certain paccekabuddha left the Nandamula cave **on a pilgrimage** for alms, and coming to Benares stayed in the park. Next day he went into the town to beg. (The Jataka: Vol. III & IV: Book VIII: p-263)

တင်သန္တီ။ ဝေါဟာရမန် ‘ဂဇေင်စရိတ်’/‘ဂဇေင်ဒေသစရိတ်’ ဝံ စပ်ကိုကျပ်တြဲမွဲသွေး စကာမာန်ဟံ သေင်၊ စပ်ကိုမိုတ်ခရ်ကိုလေဝ် စကာမာန်ဒိုင်ရ။ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်ဗွာခေတ်လှဟ်မွဲ ‘ခရီးလှည့်လည် သည်’/ ‘နယ်လှည့်သည်’ မဒ်ရ။ ဝါကျပယိုက်မွဲမွဲသွပ်ဝံ လူတ်စီစတ်ရင်ညိ။

- သွတ်ဓါရ် ဇွော်မောင်အာ ပွဲသို့သိုက်ရ။ ညးဓါရ်ဒ်သဟဲ သိုက်ဗျိုက်ရင်သို့ ဗွဲမလောန်ရ။ အယုက်ပင်စုံတြသွာံတဲ သိုညးဓါရ် အာကတ်ဗျင်တက္ကသိုရ်။ သဗ္ဗကွတ်အိုသိုက် ကတ်ဝံ တဲ “ကွတ်အိုသိုက် ပိုဝံတဲရ။ ပိုဇွေင်ဒေသဓရိတ်ညိ” ဂးတဲ ဟိုအစာတဲ ပွဲမပွဲကွန်နီဂိုတံက် ဇွေင်အာတဲ အာစိုပ်ဗျင်ဗာရာဏသီရ။ (၅၅၀။ ၆-၃၇၈။ ၃-၃၇၁။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထို နှစ်ယောက်ကုန်သော မင်းသား, ပုရောဟိတ်သားတို့သည်လည်း မင်းအိမ်၌သာလျှင် ကြီး ကုန်၏။ ထိုနှစ်ယောက်ကုန်သောသူတို့သည် အချင်းချင်းချစ်သော အဆွေခင်ပွန်းဖြစ်ကုန်၏။ တစ်ဆယ့်ခြောက်နှစ်အရွယ်သို့ ရောက်လတ်သော် ခပ်သိမ်းကုန်သော အတတ်တို့ကိုသင်၍ “ခပ်သိမ်းကုန်သော သမယအတတ်ပညာကိုလည်း သင်ကုန်အံ့။ ဒေသအကျင့်ကိုလည်း သိ ရကုန်အံ့” ဟု ရွာနိဂုံးအစရှိသည်တို့၌ လှည့်လည်ကုန်သည်ရှိသော် ဗာရာဏသီပြည်သို့ ရောက်၍၊ ---။ (၅၅၀။ တ-၁၂၉။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ Both grew up in the king’s court dear friends together, and in the sixteenth year they went to Takkasila and learned all the arts. Then, meaning to acquire all practical usages and understand country observances, they **wandered** through towns, villages and all the land. So they reached Benares, ----- . (The Jataka: Vol. III & IV: Book VI: p-156)
- ပွဲကာလက် ဂမိုဗြဲဂ် ညာတ်ရုပ်သက်ကျပ်ညီ တလးစရဲတဲကျပ်ဂမျိုင် မှုံအရံင်အံင်သူလျး မကလိ ကွေ့ရုပ်မိုဟ်ဒေဝတံဂမ္ပိုင် မဂေါင်လောန်နူရုပ်မိုဟ်ဒေဝတံဂ်တဲ သာ်ဝံဂမိုဗြဲဂ်ချပ်ရ။ “အဲဇ ဇွေင်ဘသံင်သာ ပွဲဘဝအတိက်တမ္ဘာတေံက် ဂကောံတြုမပတွစရဲရုပ်မပြွံဂ် အဲဝံကောန် ဓိုတ်ရိုင်တဲ ဝံဒိုင်မဲဂကောံကိုဟာ” (ချပ်တဲ) ပွဲချိုန်ခဏက် ဂမိုဗြဲဂ် ဝံဇာတိသရညာန်တဲ ငြင် တီဘဝဇကုအတိက်တေံရ။ (၅၅၀။ ၆-၅၁၄။ ၈-၁၇၇/၁၇၈။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ တန်ဆာဆင်အပ်သော တရားဟောပလ္လင်၌နေ၍ တရားဟောတော်မူသော သဗ္ဗညုမြတ်စွာ ဘုရား၏ အတိုင်းအရှည်မရှိသော ဘုန်းတော်ပါရမီတော်ကြောင့်ဖြစ်သော မြတ်သောအဆင်း တော်၏ ပြည့်စုံခြင်းနှင့်ယှဉ်သော ကိုယ်တော်ကိုကြည့်၍ “သံသရာ၌ ကျင်လည်ရသောငါ သည် ဤယောကျ်ားမြတ်၏မယား ဖြစ်ဘူး၏လော” ဟုကြံ၏။ ထိုသို့ကြံသောခဏ၌လျှင် ထိုရဟန်းမိန်းမငယ်အား ဇာတိသရညာဏ်သည် ဖြစ်၏။ (၅၅၀။ စတု-၆၅၁/၆၅၂။ ညောင် ကန်။) (ဂဇွေင်ဘသံင်သာ = သံသရာ၌ကျင်လည်သည်) ပွဲမူအေဂံလိက်/ ---, as he (the Buddha) sat preaching from a magnificent throne, and observing his person to be endued with extreme beauty of form arising from the power of illimitable merit, she thought, “I wonder whether in a former existence those I once ministered to were the man’s wives.” Then at that very moment the recollection of former existence came back to her. (The Jataka: Vol. V & VI: Book XVI: p-20)

ဂဇေင် - (နာမ်) ကျင်လည်ရာ။ ကျက်စားရာ။ သွားနေကျနေရာ။

feeding-ground, habitat, a place one goes frequently

- “ယုံမအံက်၊ နူပြိုင်မသက္ကမ္မိဟ်ဝံက် ကွာန်မဒ်ဂဇေင်မိဟ်တေက် တွဟ်နသွဒတ်က် အဲသ္မာစိုပ် တဲ မူရ်ဟိုတ်ပွမွဲမွဲ အဲမဂပ်ဂပ်ပွဲညါရော။ တြံတအ်ဂမ္တိုင်က် ပသတ်မဂပ်ဂပ်ဒေတ်ရော၊ ပသတ်မဂပ်ဂပ်ပွဲရော မအံက်အဲဟိုက်အဲညါ” သာ်ဝံက်သိဇောတ်က် (သွာန်တလ္လသိဇောတ်က်ရ။) (၅၅၀။ ၉-၃၄၈။ ဒု-၂၈၀။ အစွောံ။) (ဂဇေင်မိဟ် = လူတို့၏ကျက်စားရာ နေထိုင်ရာ။) ပွဲမူအေင်လိက်/ “This doubt, my father, solve for me, I pray; If to some village from this wood I stray, Men of what school of morals, or what sect Shall I most wisely for my friends affect?” (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-98)
- ဗောဓိသတ်(ဂစံဖရပ်) ညာတ်ခွင်မပဝ်ဗက်အာက်တဲ သွာန်တိုန်ရ။ “ယုံခွင်၊ ဂဇေင်မိဟ်ဝဲစ တွဟ်ရောင်။ ဂဇေင်မိဟ်တံ တွဟ်ရောင်။ မူပမဗက်ကျင်အဲရော” ဗောဓိသတ်ဂး။ (၅၅၀။ ၉-၂၇၄။ ဒု-၃၇။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ဘုရားလောင်းခို၏ အစာရှာအံ့သောငှာ တောသို့ သွားသောကာလ၌ (ကျီးသည်)နောက်မှလိုက်၏။ ထိုအခါ ကျီးကို ဘုရားလောင်းသည် “အချင်းကျီး၊ ငါတို့သည်ကား တပါးသောအစာကို စားကုန်၏။ သင်သည်ကား တပါးသောအစာကို စား၏။ အဘယ့်ကြောင့်လိုက်သနည်း” ဟုဆို၏။ (၅၅၀။ ဒု-၄၇။ ညောင်ကန်။) (ဂဇေင်ပို = ငါတို့၏ကျက်စားရာ။/ ဂဇေင်မိဟ် = သင်တို့၏ကျက်စားရာ။) ပွဲမူအေင်လိက်/ When the Pigeon went out **to seek his day’s food**, behind him, following, following, came the Crow. “What do you want with me, Mr. Crow?” says the Pigeon. “You and I don’t **feed** alike.” (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-248)
- ဗောဓိသတ်ပို နှိစိင်ဇူ ပတပ္ပဒါစာစောလို့ ပဒတ်ပွဲပြိုင်ဟေမဝန်။ ပွဲဋ္ဌာန်ဂဇေင်မိဟ်ဂမ္တိုင်က် ဂစံတောတ်ဗြဲမွဲ ဒက်သွေ့ဗဒ်လပ်ကောန်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၃၅၇။ ဒု-၃၀၅။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ဘုရားလောင်းသည် ဆင်မျိုး၌ဖြစ်၍ အရွယ်သို့ရောက်လတ်သော် ကြည်ညိုဖွယ်ရှိ၏။ ကြီးသောကိုယ်ရှိ၏။ ဆင်ရစ်သောင်းခြံရံလျက် ဆင်မင်းဖြစ်၍ ဟိမဝန္တာ၌နေ၏။ ထိုအခါ တစ်ခုသောနံ့စုတ်ငှက်မသည် ဆင်တို့၏သွားလာရာအရပ်၌ အဥတို့ကိုထား၏။ အဥတို့သည် ရင့်ကုန်လတ်သော် ငှက်ငယ်တို့သည် ပေါက်ကုန်၏။ (၅၅၀။ တ-၃၃။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်လိက်/ The Bodhisatta came to life as a young elephant, and growing up a fine comely beast, he became the leader of the herd, with a following of eighty thousand elephants, and dwelt in the Himalaya. At that time a quail laid her eggs in the **feeding-ground** of the elephants. When the eggs were ready to be hatched, the young birds broke the shells and came out. (The Jataka: Vol. III & IV: Book V: p-115) (ဋ္ဌာန်ဂဇေင်မိဟ် = ဆင်တို့၏သွားလာရာအရပ်၊ ကျက်စားရာအရပ် = the feeding-ground of the elephants)

